

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการ
รถไฟฟ้าของเทศบาลนครขอนแก่น***
**PUBLIC PARTICIPATION IN THE IMPLEMENTATION OF THE LIGHT
RAIL TRANSIT PROJECT OF KHON KAEN MUNICIPALITY**

พระมหาพรพงษ์ กุศลชัย

Phramaha Worapong Kusalajayo

วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี

Wat Phradhammakaya, Pathum Thani Province

E-mail: Kusalachayo@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้าของเทศบาลนครขอนแก่น โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสานวิธี พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคลมีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนเพศต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ปัญหาจะติดที่ระบบราชการส่วนกลาง และ เวทีการมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีน้อยอยู่ เมื่อเทียบกับจำนวนประชากร

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; รถไฟฟ้า; เทศบาลนคร

Abstract

The objectives of this research were: to study public participation, to compare the public participation and to study problems obstacles suggestions and development guidelines for public participation in the implementation of the light rail transit project of Khon Kaen Municipality. Methodology was the mixed methods: The level of public participation, by overall was at moderate level, people with different age, education level, occupation and income had different participation. Therefore the research hypothesis was accepted. People with different gender had not different participation. Therefore rejecting the research hypothesis. Problems and obstacles of public participation: problems will stick to the central bureaucracy, The participation of the people still little compared to the population.

Keywords: Participation; Light Rail Transit; Municipality.

* Received April 20, 2020; Revised May 8, 2020; Accepted June 2, 2020

บทนำ

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์การ ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกมีส่วนร่วม ผิดชอบกับกลุ่มด้วย (สมบัติ นามบุรี, 2562) ซึ่งกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดทำผ่านประชาชนส่วนใหญ่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรม หรือมีความคิดเห็นเป็นทิศทางเดียวกัน ในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมนั้น จนกระทั่งสามารถแก้ไขปัญหาโครงสร้างใหญ่ระดับประเทศชาติได้

ในการแก้ปัญหาโครงสร้างเมืองหลักในภูมิภาคซึ่งปัจจุบันมีการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดปัญหาการจราจร และขนส่งในเมืองหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนประชากรสูงสุดของภาค แนวโน้มการขยายตัวของเมืองมีความหนาแน่นเพิ่มขึ้น สภาพปัญหาการจราจรมีทั้งเกิดจากโครงข่ายสิ่งอำนวยความสะดวก พฤติกรรมการใช้ถนน การให้บริการรถโดยสารสาธารณะ เป็นต้น โดยทางกระทรวงคมนาคมโดยสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาจราจรในเมืองใหญ่ในภูมิภาค โดยมีนโยบายในการแก้ไขปัญหาการจราจรเมืองหลักในภูมิภาค 6 เมือง ได้แก่ เชียงใหม่ ขอนแก่น นครราชสีมา ภูเก็ต สงขลา และพิษณุโลก (สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร, 2562) ซึ่งจังหวัดขอนแก่น ผู้บริหารจังหวัด องค์การปกครองท้องถิ่น หน่วยราชการ เอกชน และฝ่ายการศึกษา ได้มีการสานเสวนาพูดคุยกันเรื่อยมา จนกระทั่ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 เทศบาล คือ เทศบาลนครขอนแก่น ตำบลเมืองเก่า ตำบลท่าพระ ตำบลเมืองศิลา และตำบลสำราญใต้ลงทุนจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 โดยการอนุมัติจากกระทรวงมหาดไทย ในนามบริษัทขอนแก่น ทราฟฟิค ซิสเต็ม จำกัด เพื่อให้การดำเนินงานสามารถขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมด้วยหลักประชาธิปไตยตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ท้องถิ่นได้รับประโยชน์สูงสุด ลดความเสี่ยงของการลงทุน เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ท้องถิ่น (กรุงเทพธุรกิจ, 2561)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่นว่าทำไมจังหวัดขอนแก่น จึงสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วนได้สำเร็จ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน และศึกษาปัญหา อุปสรรค แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินการโครงการฯ เพื่อจะได้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า มีความรู้ความเข้าใจในการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครขอนแก่น, 2561) จำนวน 172,759 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์ยามาเน่ (Yamane Taro, 1967) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน เก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถาม (ชุดิระ ระบอบ และคณะ, 2552) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแปรปรวนค่าที่ (t-test) ค่าเอฟ (F-test) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, 2557)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวม

(n=399)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการตัดสินใจ	3.52	0.633	มาก
2. ด้านการปฏิบัติการ	3.18	0.513	ปานกลาง
3. ด้านการรับผลประโยชน์	3.08	0.562	ปานกลาง
4. ด้านการติดตามและประเมินผล	2.87	0.616	ปานกลาง
รวม	3.16	0.471	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.16, S.D. = 0.471) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$ =3.52, S.D. = 0.633) อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการ ($\bar{X}$ =3.18, S.D. = 0.513) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X}$ =3.08, S.D. = 0.562) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\bar{X}$ =2.87, S.D. = 0.615) ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n=399)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	1.172		0.242	-	✓
อายุ		5.681**	0.000	✓	-
ระดับการศึกษา		4.235**	0.001	✓	-
อาชีพ		3.738**	0.003	✓	-
รายได้		5.271**	0.000	✓	-

จากตารางที่ 2 ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษาชั้นสูงสุด อาชีพ รายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมโดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น จำแนกตามรายด้าน

ตารางที่ 3 ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ปัญหา-อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
ด้านการตัดสินใจ	ปัญหาส่วนใหญ่จะติดที่ระบบราชการส่วนกลาง และการตัดสินใจส่วนใหญ่อยู่ที่ผู้บริหารโครงการฯ ประชาชนจึงเป็นเพียงผู้รับฟังความคิดเห็นและเสนอปัญหา	ควรจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นที่ประชาชนจะได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากกว่านี้ และนำข้อเสนอแนะไปพัฒนาโครงการ.
ด้านการปฏิบัติการ	ด้านการร่วมปฏิบัตินี้้อยู่เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในเทศบาล	ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเพิ่มมากขึ้นในสิ่งที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติกับโครงการได้อย่างไร
ด้านการรับผลประโยชน์	ด้านการรับผลประโยชน์น้อยอยู่เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในเทศบาลและประชาชนบางส่วนกังวลปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากโครงการฯ	ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น
ด้านการติดตามและประเมินผล	เนื่องจากเป็นโครงการขนาดใหญ่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามข้อมูลข่าวสารมาตลอด แต่ติดปัญหาอยู่ที่ระบบราชการ การติดตามประเมินผลน้อยอยู่	เมื่อจัดเวทีประชาคมแล้วควรแจ้งข้อมูลถึงผลของการดำเนินการให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าถึงข้อมูลให้ทั่วถึงจะได้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

จากตารางที่ 3 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น ตามข้อเสนอแนะ ดังนี้

ด้านการตัดสินใจ คือ ควรจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นที่ประชาชนจะได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากกว่านี้และนำข้อเสนอแนะไปพัฒนาโครงการ.

ด้านการปฏิบัติการ คือ ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเพิ่มมากขึ้นในสิ่งที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติกับโครงการได้อย่างไร

ด้านการรับผลประโยชน์ คือ ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น

ด้านการติดตามและประเมินผล คือ เมื่อจัดเวทีประชาคมแล้วควรแจ้งข้อมูลถึงผลของการดำเนินการให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าถึงข้อมูลให้ทั่วถึงจะได้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

อภิปรายผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟรางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระกิตติชัย ปญญธโร (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟรางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาประกาศิต สิริเมธ (2556) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า การมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติ แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธรสุธินันท์ กนทวีโร (2556) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง 5 อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง 5 อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

องค์ความรู้

1. องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

- การเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชน
- ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่
- การนำเสนอทางเลือกเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ
- การช่วยวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาระยะยาว

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการ

- การสร้างความร่วมมือให้ประชาชนหันมาใช้ระบบขนส่งสาธารณะ
- ตัวแทนชุมชนช่วยกันทำความเข้าใจกับผู้ที่ยังไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ
- เข้าร่วมเวทีประชาคมที่ทางเทศบาลจัดขึ้น และร่วมนำเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

- ประชาชนมีส่วนร่วมในการใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะของทางเทศบาล
- ประชาชนมีส่วนร่วมในการลงทุนกับทางโครงการ
- การทำ TOD จะทำให้มีการสร้างรายได้แก่ประชาชน สร้างความน่าอยู่ให้กับเมือง

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

- การทำแบบสอบถามประเมินผลเก็บข้อมูลจากประชาชนเกี่ยวกับโครงการฯ
- การติดตามประเมินผลจะมีทั้งก่อนมีโครงการ ขณะกำลังก่อสร้าง และหลังสร้างเสร็จไปแล้ว
- การติดตามประเมินผลผ่านช่องทางอื่นๆ โดยเฉพาะทาง social network

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

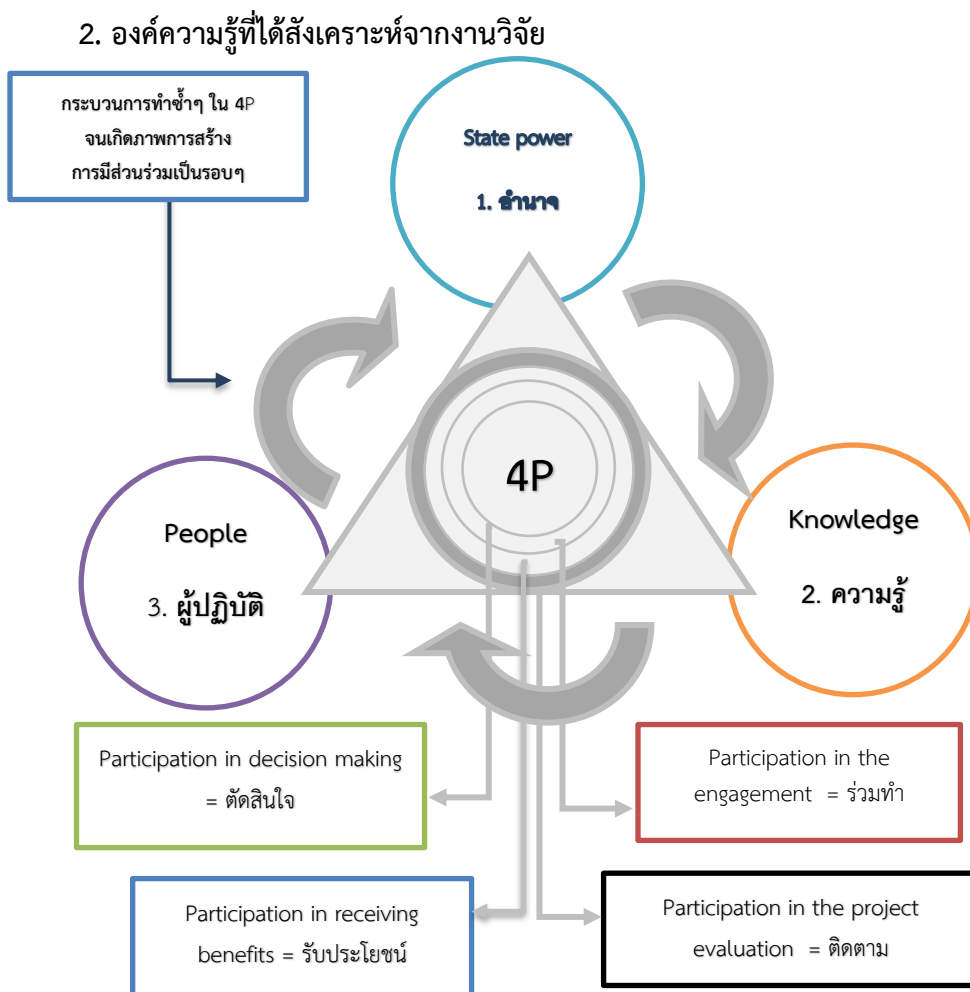
จากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนทุกภาคส่วน ได้แก่ เทศบาล ผู้นำชุมชน ผู้โดยสาร ผู้ใช้เส้นทาง นักเรียนนักศึกษา ผู้ประกอบการขนส่ง ตำรวจจราจร สื่อมวลชน เป็นต้น ต้องมีบทบาทในการเข้าร่วมประชุมเวทีนำเสนอปัญหา และความต้องการของประชาชน ให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการนำเสนอทางเลือกเกี่ยวกับการดำเนินโครงการฯ และการช่วยวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาระยะยาว

ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการ เทศบาลจะต้องประชาสัมพันธ์ผลประโยชน์ที่กำลังจะเกิดขึ้นแก่ประชาชน เน้นสร้างการมีส่วนร่วม สร้างความร่วมมือให้ประชาชนหันมาใช้ระบบขนส่งสาธารณะให้มากขึ้น ให้ตัวแทนชุมชนช่วยกันทำความเข้าใจกับผู้ที่ยังไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการฯ และเข้าร่วมเวทีประชาคม นำเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับทางเทศบาล หรือผู้บริหารโครงการฯ

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ประชาชนมีส่วนร่วมในการได้ใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะของทางเทศบาลซึ่งเป็นประโยชน์ในการเดินทางโดยตรง ยังได้มีส่วนร่วมในการลงทุนกับทางโครงการฯ การทำ TOD ซึ่งจะทำให้มีการสร้างรายได้แก่ประชาชน เป็นผลประโยชน์ของประชาชนที่กำลังจะเกิดขึ้น อีกทั้งสร้างความน่าอยู่ให้กับเมืองในอนาคต

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการทำแบบสอบถามประเมินผล เพื่อเก็บเป็นข้อมูลในการประชุมเวทีประชาคมที่ทางเทศบาลและผู้บริหารโครงการฯ ได้จัดขึ้น ส่วนการติดตามประเมินผลจะมีทั้งก่อนดำเนินการ ขณะกำลังดำเนินการ และหลังจากดำเนินการแล้ว จะมีการติดตามประเมินผลผ่านช่องทางอื่นๆ โดยเฉพาะทาง social network อาทิทาง Facebook อย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบขอนแก่นโมเดล (The Public Participation of Khon Kaen Model) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม 4 ด้าน (4P) ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (P-Participation in decision making)
- 2) การมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการ (P-Participation in the engagement)
- 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (P-Participation in receiving benefits)
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (P-Participation in the project evaluation)

และกลไกซึ่งเป็นส่วนสำคัญ 3 ประการ ที่จะขาดไม่ได้ในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของโครงการรถไฟรางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น ทั้ง 4 ด้าน คือ

1) ความรู้ (Knowledge) การให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเป็นสิ่งสำคัญมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำการศึกษาวิจัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้เริ่มต้นทำการศึกษาวิจัย ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ประโยชน์ที่จะได้รับของโครงการ และนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาถ่ายทอดให้กับประชาชนได้รับรู้ด้วย

2) อำนาจ หรือ อำนาจรัฐ (State power) อำนาจรัฐในการสั่งการ ระบบราชการทั้ง ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นจะต้องร่วมมือให้การสนับสนุนทั้งในเรื่องของนโยบาย และงบประมาณ ออกกฎหมายในการจัดตั้งบริษัททั้ง 5 เทศบาลให้เกิดการดำเนินโครงการ

3) ผู้ปฏิบัติ หรือ ประชาชน (People) ประชาชนชาวจังหวัดขอนแก่นทุกๆ ภาคส่วน ได้แก่ ประชาชนผู้ใช้ระบบขนส่งสาธารณะทั่วไป นักเรียนนักศึกษา ผู้ประกอบการขนส่ง ข้าราชการ สื่อมวลชน นักธุรกิจ ฯลฯ จะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ เริ่มตั้งแต่การเข้าร่วมเวทีประชุม สานเสวนา ซึ่งประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะในการตัดสินใจมาตลอด และผู้เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลที่ได้นำมาเป็นฐานข้อมูลในการดำเนินโครงการ

สรุปได้ว่า ประชาชนในจังหวัดขอนแก่นทุกภาคส่วน ได้มีการจัดประชุมสานเสวนาโครงการ รถไฟรางเบาในหลายๆ ครั้ง เป็นเวลายาวนานหลายปี จนเกิดเป็นกระบวนการทำซ้ำๆ ในเรื่องการ สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้ง 4 ด้าน (4P) จนสามารถสร้างความเข้าใจ สร้างการมีส่วนร่วม ของประชาชนในจังหวัดขอนแก่นทุกภาคส่วนให้มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันได้ จนเกิดเป็นภาพ ของ “ขอนแก่นโมเดล” (Khon Kaen Model) ขึ้นมา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) มีนโยบายส่งเสริมให้มีการทำประชาพิจารณ์ในการจัดการ โดยอาจจะดำเนินการโดยการ ประชุมร่วมกับประชาชนในชุมชนทั้ง 95 ชุมชนของเทศบาล โดยส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่สำรวจความ คิดเห็นของประชาชน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดทำแผนดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและ ตรงเป้าหมาย

2) มีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนเขตชุมชนของพื้นที่ในการดำเนินงานโครงการรถไฟฟ้าว างเบาเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในรูปแบบของกิจกรรมที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมโดยตรงใน การเสนอแนะ แก้ไขปัญหาในรูปแบบของโครงการ

3) มีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขผลดำเนินงานที่ไม่มีผล ตรงเป้า หรือไม่สำเร็จจากการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อวางแผนในการจัดการให้ตรงจุดอย่าง จริงจัง และถูกต้องตรงกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ผู้บริหารโครงการ และเจ้าหน้าที่ของทางเทศบาลควรที่จะประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนใน พื้นที่รับรู้ และรับทราบถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการรถไฟฟ้าว างเบา แผน หรือขั้นตอนในการ

บริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยประชาชนสามารถเสนอโครงการให้กับผู้บริหารโครงการฯ เพื่อพิจารณากำหนดแผนในการดำเนินการของโครงการฯ

2) ผู้บริหารโครงการ หรือเจ้าหน้าที่ของทางเทศบาล ควรดำเนินงานอย่างจริงจังต่อเนื่อง และดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของโครงการตามที่ได้มีประชุมประชาคม และจัดกิจกรรมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกับการดำเนินโครงการฯ ควรเพิ่มการจัดการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการแก้ไขปัญหา และนำเสนอความคิดเห็นประชาชนให้กระจายไปทุกๆ ชุมชนอย่างทั่วถึง เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการฯ ให้เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง

3) ผู้บริหารโครงการควรให้ความสำคัญกับการบริหารโครงการด้วยความโปร่งใส สร้างความรู้สึกในการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของโครงการแก่ประชาชน ซึ่งจะเป็นกลไกที่สำคัญประการหนึ่งในการดำเนินโครงการฯ ร่วมกับประชาชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษางานวิจัยที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการในโครงการอื่นๆ

2) ควรศึกษาวิจัยในแนวการส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงปัญหามลภาวะสิ่งแวดล้อมด้วย โดยไม่ปล่อยให้ผู้บริหารโครงการแก้ไขปัญหาอยู่ฝ่ายเดียวโดยประชาชนไม่ให้ความสนใจ

3) ควรทำการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบขนส่งสาธารณะ เพื่อเพิ่มการสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการฯ และให้ผลดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์

4) ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในโครงการ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของโครงการต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพมหานคร 14 มิถุนายน 2561. รถไฟฟ้ารางเบาแก้ปัญหาจราจรขอนแก่น. สืบค้น 17 มีนาคม 2562, จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/804752>.

ข้อมูลจากสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครขอนแก่น ณ เดือนธันวาคม 2561, สืบค้น 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://bit.ly/32aIKg6>.

ชุดิระ ระบอบ และคณะ. (2552) *ระเบียบวิธีวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. พระกิตติชัย ปญญาโร (สินคง). (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา. (2557). *เอกสารประกอบการสอนระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร). (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวินัยธรสุธินันท์ กนต์วีโร (ลือประโคน). (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง 5 อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี (ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์ *Participation Theory in Public Administration*. วารสารวิจัยวิชาการ, 2(1), 183.
- สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.). การแก้ไขปัญหาจราจรในเมืองใหญ่ในภูมิภาค. สืบค้น 17 มีนาคม 2562, จาก <https://bit.ly/33XyXeS>.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd ed). New York: Harper and Row.